

Udstillingsanmeldelser

Vesthimmerlands Museum, Aars. Oldtidsudstillingen.

I maj 1991 åbnede Vesthimmerlands Museum i Aars en ny oldtidsudstilling. Udstillingen, der omhandler Vesthimmerlands oldtid, har dels en tematisk og dels en geografisk tilgangsvinkel. Udstillingen er inddelt i 36 sektioner, hvoraf halvdelen har en geografisk tilgangsvinkel og viser fund fra forskellige områder i Vesthimmerland f.eks. Aars-Sjøstrup. De geografiske sektioner er bygget op omkring en montre. I montren ligger de mest seværdige fund fra f.eks. Aars-Sjøstrup og på et kort over området kan man ved hjælp af små farvede nåle se hvor fundene er gjort. Derefter kan man – hvis man vil vide mere end der står i montren – trække en skuffe i panelet under montren ud og finde en uddybende tekst. Har man appetit på mere, kan man beundre flere fund fra Aars-Sjøstrup i yderligere et antal skuffer.

Ind imellem afsnittene, der omhandler de Vesthimmerlandske lokaliteter, er de tematiske afsnit placeret. Disse er opbygget efter samme koncept som nævnt ovenfor og har overskrifter som: Rav, skeletter, gravkister, våben, klæder m.v.

Vesthimmerlands Museums oldtidsudstilling er i alt væsentligt en arkæologisk-videnskabelig udstilling. D.v.s., at den afspejler de arbejds gange og strukturer, der er karakteristiske for arkæologien som fag. Således er det fundene og fundomstændighederne, der er det centrale i udstillingen. For arkæologen er det genstanden, der er omdrejningspunktet og i den arkæologisk-videnskabelige udstilling overføres dette til udstillingsmediet. Det er endvidere karakteristisk for den arkæologisk-videnskabelige udstilling, at bearbej-

ningen fra videnskab til formidling er minimal. I Vesthimmerlands Museums oldtidsudstilling gør dette sig specielt gældende i de geografiske sektioner, men også indholdet i de tematiske sektioner præges i vidt omfang af arkæologien. De er ligesom de geografiske sektioner meget centrerede om de faktiske fund og kun i meget lille omfang om de slutninger, arkæologien bør resultere i.

Indbygget i denne type af udstilling er nogle metodiske problemer. F.eks. er originale genstande, når de præsenteres isoleret, sjældent velegnede til at formidle de sammenhænge, de engang har indgået i. En forvitret broncefibel udtrykker dårligt den skønhed og værdi, den engang har haft for sin ejermand; et flintøksehoved udtrykker ikke noget om hele øksens form. Således bliver det alene i kraft af udstillingstypen noget nær umuligt for den fagligt ukyndige at tilegne sig viden om de mennesker og den kultur, som genstandene er et levn fra.

Inden man som besøgende når frem til oldtidsudstillingen på Vesthimmerlands Museum bliver man ved skranken udstyret med en lille folder – en brugsanvisning – til udstillingen. Dette er en rigtig god ide. Forsidens korte og præcise vejledning i hvordan man bruger udstillingen giver et godt redskab til at give sig i kast med udstillingen, men desværre yder en del af det valgte udstillingsdesign ikke dette redskab retfærdighed. Dette skyldes, at man har brugt de samme lister både til front på udtræksskufferne og til faste paneler i de sektioner, der ikke indeholder udtræksskuffer. Hertil kom, at den nummerring, der markerede bag hvilke lister, der skjulte sig en skuffe, ikke er tilstrækkelig iøjnefaldende. Dette forhold skabte en del pudsig situationer under mit besøg, hvor besøgende stod og hev i ”skuffer”, der ikke ville

åbne. Derudover er øverste skuffe, hvor de interessante supplerende oplysninger findes, gemt under montrens underkant og dermed særdeles svær at få fat i. Selv om min ledsager og jeg havde fattet systemet, fik vi mange gange fat i skuffe nr. 2.

I brugsanvisningen findes desuden en skitse over udstillingen og en liste over de enkelte sektioners overskrifter. Ug med kryds og slange; det mangler man på de allerfleste kulturhistoriske museer. Men – og der et men – placeringen af et kort over Vesthimmerland med indtegning af grænserne for de behandlede lokalområder er placeret der, hvor man ville forvente at finde skitsen af udstillingen. Samtidig er gengivelsen af vesthimmerlandskortet ualmindelig utydelig og uden hjælpende overskrifter. Det er synd at man ikke har brugt lidt flere ressourcer på den gode og rigtige ide som den lille brugsanvisning er.

At der ligger meget og hårdt arbejde bag udstillingen kan der ikke være nogen tvivl om. Derfor er det beklageligt at man ikke ved f.eks jernalderhuset og specielt ved den imponerende moseprofil har tekster, der forklarer hvad intentionen med disse afsnit er. Konsekvensen er, at afsnittene i stedet for at være flot formidling, bliver til informationsløs stafage. Hertil kommer, at der er en ubehagelig stor fare for misforståelser, når der som her mangler enhver form for forklarende tekster. Det store arbejde til trods, virker udstillingen noget ufærdig. Dette er tydeligst på den 10–12 m lange tidstavle. Ideerne bag tavlen synes solide nok, men dels er finishen på tidstavlen ikke overbevisende og dels er der regulære mangler. En af ideerne med tidstavlen er i tilknytning til hver periode at vise de samme typer genstande: En kniv, et kogekar, en økse og et smykke. Men af en eller anden årsag mangler nogle af de genstande, der skal illustrere nutiden. Andre steder hvor museet tilsyneladende ikke selv har haft egnede genstande, er i stedet brugt nogle temmelig sølle fotokopier forestillende de manglende genstande. En noget malplaceret tuschstreg i rødt og blå, der var indtegnet i hele tidstavlens længde og som flere steder gik hen over illustrationerne, vakte en del undren hos min ledsager og jeg. Først efter nogen filosofien

nåede vi frem til at strengen viste hvilke perioder, der har været varmere end i dag og hvilket der har været koldere. En fortræffelig ide, men hvorfor skulle det være en gættekonkurrence, når ganske få ord kunne oplyse om stregens formål.

Det som undrer mest ved udstillingens design, er den måde hvorpå man har tilrettelagt montrenes lay-out. Man har i udstillingen valgt at vise ganske mange genstande i de enkelte montrer, hvilket sammen med et noget primitivt lay-out får monterne til virke uoverskuelige og lidt rodede. Dette gør at det er svært at orientere sig og at få et rimeligt udbytte af monternes indhold. Dette er specielt ejendommeligt, da man med skuffe-ideen netop har mulighed for at undgå en overfyldning af monterne.

En udstilling, der som Vesthimmerlands Museums oldtidsudstilling vælger at præsentere hele oldtiden ud fra en lokalgeografisk synsvinkel, maner til eftertanke. I den valgte fremgangsmåde søger man at formidle oldtiden ved at vise de fund, der mere eller mindre tilfældigt er gjort i et givet lokalområde og som kan stamme fra vidt forskellige perioder af oldtiden. På denne måde gives den besøgende ingen forudsætninger for at danne sig et billede af oldtidens enkelte perioder eller af de forskellige levevilkår, de repræsenterer. Konsekvensen bliver, at oldtiden kommer til at fremstå som en sammenrodet gang "gamle dage". Det kan ikke være meningen med en museal formidling, at risikoen for at forvirres er større end chancen for at blive informeret.

Til udstillingens forsvar skal det retfærdigvis siges, at man med tidstavlen har forsøgt at undgå dette – det samlede indtryk af forvirring kan tidstavlen dog ikke ændre meget ved.

Sammenfattende må jeg sige, at jeg på baggrund af min forhåndsviden om Vesthimmerlands-udstillingens koncept havde håbet at få en anderledes og nyskabende udstilling at se. Det viste sig imidlertid, at der endnu en gang var tale om "gammel vin på nye flasker". Denne oldtidsudstilling er som så alt for mange andre stærkt genstandscentreret og afspejler den arkæologiske videnskab i sig selv snarere end dens resultater. Resultatet bliver,

at udstillingen aldrig når ind til det, der må være sagens kerne, uanset om det drejer sig om Vesthimmerland eller et andet område, nemlig den tid og de mennesker, vor forhistorie består af.

Ole Schou Vesterbæk

Limfjordsmuseet, Løgstør. Den permanente udstilling.

Limfjordsmuseet har til huse i Løgstørs gamle kanalføgebolig ved Frederik d. VII's kanal. Museet, der er et specialmuseum, beskæftiger sig med Limfjorden og det liv, der har udspillet sig på og omkring fjorden, specielt fiskeri og søfart. Museets permanente udstilling er tematisk opbygget og inddelt i 7 afsnit. Man har på museet prioriteret at bruge et helt afsnit til en introduktion af udstillingen. Her fortæller man hvad udstillingen handler om og præsenterer nogle af de vigtigste data om fjorden. De øvrige afsnits overskrifter er: Søfart; Løgstør som søfartsby; Frederik d. VII's kanal; Færgefart; Strandjagt og Fiskeri, hvor søfart og fiskeri er de indholdsmæssigt dominerende afsnit.

Udstillingen er en berettende udstilling og man har på museet valgt at benytte et modul, man kunne kalde "det udvidede planchemodul", som er det udstillingsmodul, de fleste kulturhistoriske museer benytter sig af. Modulet består af plancher – eller montrer, hvor man bruger montrebagsiden som en slags planche – og budskabet formidles via et samspil mellem genstande, tekst og billeder/illustrationer. Hvis man behersker denne udtryksmåde og hvis de tre elementer ved omhyggeligt forarbejde er bragt til at supplere hinanden tilstrækkelig godt, kan man med det udvidede planchemodul opnå en sikker og fagligt forsvarlig formidling af fortiden. Og på Limfjordsmuseet behersker man denne udtryksmåde. Det er formidlingsteknisk set en af de mest overbevisende udstillinger, jeg har set.

Men hvordan kan det gå til, at et lille museum som Limfjordsmuseet opnår, hvad mange betydeligt større museer ikke evner at

opnå? Årsagen er først og fremmest, at man har valgt et niveau, som man kan overkomme, men også, at man har taget højde for de behov, et publikum har for indledende information om udstillingens emne.

Denne information gives i det omtalte introduktionsafsnit, hvor udstillingens emne præsenteres: "Limfjordsmuseet beskæftiger sig med den betydning, fjorden har haft for befolkningen før og nu". Derudover giver afsnittet publikum en platform af viden om Limfjorden, som udstillingens øvrige informationer kan bygges op på. Det er tydeligt at introduktionsafsnittet bevidst ikke er blevet overfyldt med information. Dette bevirker, at de vigtige introduktionstekster kommer til deres fulde ret.

Nogle af de andre udstillingstekniske detaljer, der får Limfjordsmuseets udstilling til at fungere, men som det bestemt ikke er nogen selvfølge at finde i en kulturhistorisk museumsudstilling, er f.eks., at man i den øvrige udstilling markerer afsnitsskift ved at skifte planchefarve og at der ved indgangen til hvert nyt afsnit findes en overskrift, der fortæller hvilket emne, der nu vil blive behandlet. Endelig er afsnittenes enkelte plancher nummereret så det er muligt at følge den planlagte rute rundt i udstillingen.

Noget af det, der mere overordnet virker imponerende, er den harmoni og samhörighed, det er lykkedes at skabe imellem genstande, illustrationer og tekst. Genstande og illustrationer er mere end bare et æstetisk supplement til planchernes tekster.

Udstillingens tekster er skrevet i et enkelt og let flydende sprog og også opsætningen er med til at gøre dem overskuelige, idet der er et velafbalanceret forhold mellem den valgte teksttype, dels courier og dels en times-variant, linjernes længde samt antallet af linjer.

Enkelte udstillingstekniske smuttere er der dog. Uvist af hvilken grund, var der mange steder i udstillingen slukket for de spots, der skulle belyse plancherne. Da lys betyder meget for både totalindtryk og tilgængelighed, bør man sikre sig, at lyset er tændt når der er publikum i udstillingen. En anden uheldig ting var, at man simpelthen ikke fik øje på den iøvrigt ganske vigtige tekst i kopien af en

fritidsfiskers redskabsskur fordi den var placeret lavt og i modlys.

Udstillingerne på vore kulturhistoriske museer bruger museumsgenstandene på forskellige måder. Den vigtigste forskel på udstillingerne er efter min mening om man lader genstanden indgå i en sammenhæng, der tager udgangspunkt i mennesket og menneskelige relationer, eller man lader genstandene selv være udgangspunktet. På Limfjordsmuseet er mennesket på forbilledlig vis udgangspunktet. Igennem hele udstillingen er det mennesket, dets livsvilkår og udvikling, der er i centrum. Dette dog uden at genstandene af den grund bliver sat i skammekrogen. Tværtimod fremstår museumsgenstandene med autoritet, fordi de relateres til deres ophav – mennesket.

Mange kender sikkert de utallige skibsmodeller, der præger samlingerne på en del af landets museer. Udstillingen på Limfjordsmuseet indeholder også skibsmodeller, men i modsætning til mange andre steder bruges modellerne her som andet og mere end beundringsobjekter. Følgende tekst til en af de udstillede modeller viser hvordan selv en skibsmodel ved hjælp af den rigtige tekst kan bringes til at formidle information både om det menneske, den er produkt af, og om det overordnede emnes større sammenhænge:

”Model af 4-mastet bark, fremstillet af Chr. Fischer Jensen, Aggersund i 1944. Mange mænd fra Limfjorden tog i deres ungdom på langfart med fartøjer af denne type. Som lidt ældre giftede de sig, slog sig ned ved fjorden og sejlede lokalt med mindre fartøjer. Som gamle drømte de om ungdommens even-

tyr – og ofte udmøntede drømmen sig i en model af ungdomsårenes stolte sejlere”.

Sammenfattende må man sige, at Limfjordsmuseets permanente udstilling er harmonisk, beundringsværdigt gennemført og efter min mening i alt væsentligt et eksempel på fortidsformidling når den er bedst. At museet kun er bemanded med en inspektør, en forvalter og af og til en langtidsledig, gør ikke det hele mindre imponerende.

En vigtig årsag til at Limfjordsmuseet generelt virker overbevisende er, at man har foretaget en bevidst og snæver afgrænsning af museets emne. Man har herved gjort det muligt i det hele taget at få plads til en udstilling om den valgte emnekreds indenfor museets begrænsede fysiske rammer og samtidig skabt rum for en fyldestgørende behandling af emnet med den plads til fordybelse, som en bredere anlagt emnekreds ikke havde kunnet give.

Ole Schou Vesterbæk

Ole Schou Vesterbæk har sammen med museumsinspektør Else Mølgaard skrevet specialet »I gamle dage... En undersøgelse af de kulturhistoriske museumsudstillingeres fortidssyn«. Heri indkredser de begrebet udstillingssprog og foreslår en analysemodel, som ligger til grund for gennemgangen af 35 kulturhistoriske museumsudstillinger. Fortid og Nutid bringer i det kommende år en artikel, der nærmere redegør for de tos resultater og synspunkter.

Red.